

НУШ: успішні стратегії навчання

Тренерки НУШ:

Барна М. М. – кандидат пед. наук,
доцент, завідувачка кабінету КНУШіМ
ЛОІППО

Паук Л.О. – вчителька початкових
класів ЗЗСО №1 м. Пустомити,
вчитель-методист

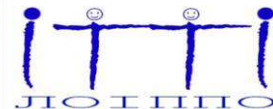
НУШ: успішні стратегії навчання

Одна з концептуальних засад творення Нової української школи – перехід від “наповнення” дитини знаннями до **компетентної освіти**.

Реалізація цього завдання значною мірою пов’язана із застосуванням методів навчання, які спонукають дітей **порівнювати, аналізувати, класифікувати, узагальнювати** результати своєї діяльності тощо.

Зміст

I. Критичне мислення.

- Вступ. Що це? Чому це важливо?
- Створення середовища для розвитку критичного мислення.

II. Успішні стратегії розвитку критичного мислення.

- Вправи
- Кейс – технологія.
- “Перевернуте навчання”.
- Технологія Баншо.
- Квест.
- Сторітелінг.

I. Критичне мислення

□ Критичне мислення — (дав.-гр. κριτική τέχνη — «мистецтво аналізувати, судження») — це наукове мислення, суть якого полягає в ухваленні ретельно обміркованих та незалежних рішень. Головним чином йому притаманні такі властивості, як усвідомленість та самовдосконалення.

□ Критичне мислення – майстерне, відповідальне мислення. Воно починається там, де є проблема і сумніви щодо її формулювання чи вирішення.

За Метью Ліпманом.

□ «Критичне мислення – це складний ментальний процес, що починається із залучення інформації та закінчується прийняттям рішення».

Джінні Стіл, Курт Мередіт, Чарльз Темпл

Критичне мислення ЩО ЦЕ?

Важливо не хто
правий, а що
правильно.

Томас Хакслі

“... розумне,
рефлексивне
мислення,
сфокусоване на
рішенні, у що
вірити і що
робити”.

*Девід Вуд,
Джуді А. Браус*

“... спрямоване
мислення.
Відрізняється
виваженістю,
логічністю і
цілеспрямованістю”

Даяна Халперн

“... дисципліноване та
самокероване
мислення, яке
ілюструє
удосконалення думки
відповідно до
специфічного способу
або області думки”

Поль Р.

ОТЖЕ, Критичне мислення – набір розумових стратегій і операцій, опанування яким передбачає вільне використання людиною мовленнєвих операцій високого рівня, що застосовуються для формування обґрунтованих висновків та оцінок і прийняття рішень.

ЧОМУ це важливо?

Найбільш успішними на ринку праці в найближчій перспективі будуть фахівці, які вміють навчатися впродовж життя, критично мислити, ставити цілі та досягати їх, працювати в команді, спілкуватися в багатокультурному середовищі та володіти іншими сучасними вміннями. (Концепція нової української школи)

❖ В недалекому майбутньому головним капіталом буде не сама інформація, а її ефективний виробник. Отже, вміння обробляти інформацію буде підвищуватися в ціні. Навички критичного мислення стануть запорукою успіху в інформаційному суспільстві.

❖ Сучасний світ потребує постійного вдосконалення навичок мислення. XXI ст. стане часом, коли саме розумові здібності окремих людей, а не природні ресурси, капітал і технології, визначатимуть вирішальну грань між успіхом і невдачею, між лідерами та веденими.

❖ Уміння критично мислити забезпечує науково-технічний і суспільний прогрес та є запорукою демократії, а освіта відіграє в його розвитку першорядну роль.

Критичне мислення:

- **допомагає** усунути спотворення, які виникають в процесі нашого сприймання ситуації та її обмірковування;

- **дає можливість** розв'язати ті практичні завдання, що постають у нашій повсякденній реальності: проблемні задачі, формулювання висновків, ухвалення рішень;
- **спонукає розмірковувати**, шукати зв'язки, по-новому переосмислювати, сприймати, представляти та формулювати задачу своєї діяльності. Воно потрібне в тих ситуаціях, де ми не знаємо, як точно діяти, де немає готового алгоритму дій, де необхідні нові знання .

Критичний мислитель

1. Аналізує, синтезує і обґрунтовано оцінює достовірність/цінність інформації.

2. Визначає проблеми, знаходить їхні причини і передбачає наслідки, формулює альтернативні гіпотези їх розв'язання.

3. Генерує чи змінює свою позицію на основі фактів і аргументів.

4. Приймає зважені рішення - чому довіряти і що робити далі.

5. Не лише сприймає світ як різноманітний, а ставить до нього як до ресурсу і можливості для власного розвитку і самореалізації.

Середовище для розвитку критичного мислення

ШКОЛА – ідеальне середовище для формування та розвитку критичного мислення, яке потрібно постійно тренувати.

Для розвитку критичного мислення учителю необхідно:

- ✓ дозволити учням вільно розмірковувати;
- ✓ приймати різноманітні ідеї та думки;
- ✓ сприяти активному залученню учнів до процесу навчання;
- ✓ забезпечити для учнів безризикове середовище, вільне від насмішок;
- ✓ вірити у здатність кожного учня породжувати критичні судження;
- ✓ цінувати критичні міркування учнів.

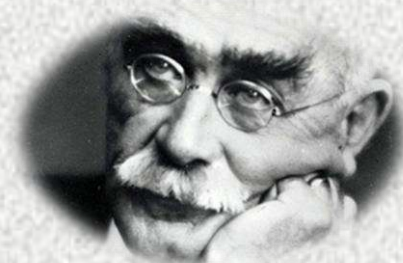
II. Успішні стратегії розвитку критичного мислення учнів

- ✓ **Вправи**
- ✓ **Кейс – технологія**
- ✓ **“Перевернуте навчання”**
- ✓ **Технологія Баншо**
- ✓ **Квест**
- ✓ **Сторітелінг**

Приклади вправ для розвитку критичного мислення учнів

- ✓ Вірні і невірні висловлювання.
- ✓ Інтелект-карта
- ✓ Таблиця “З-Х-Д”
- ✓ Займи позицію
- ✓ Чотири кути
- ✓ “Кошик ідей”
- ✓ Метод ПМЦ
- ✓ “Відкриті і закриті запитання”
- ✓ “Чи вірите ви, що...”
- ✓ Читання із зупинками
- ✓ Читання з маркуванням
- ✓ Незакінчені речення
- ✓ Входження в картину
- ✓ Метод 6W

Редьярд Кіплінг

*Освіта – найвеличніше
із земних благ, якщо
вона найвищої якості.
Інакше вона абсолютно
не потрібна.*

Вправа “Займи позицію”

❖ Мета вправи – вчити учнів визначати свою позицію щодо суперечливого питання , формулювати аргументи на її захист, сприймати аргументи інших сторін.

“ЗА”

“ПРОТИ”

“Це складне питання для мене”

Відкриті і закриті запитання

Закриті запитання вимагають конкретної відповіді з одного-двох слів.

Відкриті запитання не мають однозначної відповіді, вимагають роздумів, уміння аналізувати, співставляти факти.

Закриті запитання	Відкриті запитання
Хто...?	Чому...?
Що...?	Навіщо...?
Коли...?	Яким чином...?
Скільки...?	Як можна пояснити...?
Де...?	Яка ваша думка щодо...?
Кому...?	Чи згодні ви що...?
	Що буде, якщо...?
	Як по-іншому назвати...?

Практична робота 1

- Прочитайте оповідання Анатолія Григорука “Дивовижні імена”.
- Сформулюйте закриті і відкриті запитання / завдання за змістом тексту.
- Обговоріть у парі, які запитання/завдання найбільш оптимальні для розвитку критичного мислення учнів.
- Презентуйте свою роботу в групі.

Метод 6 W

❖ Мета вправи – навчити будувати ланцюжок запитань для аналізу теми, пошуку нового.

Назва стратегії 6 W є досить умовною, бо не завжди можна обмежитися лише шістьма Чому? (Why?)

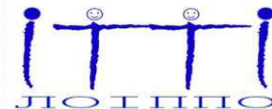
Побудова ланцюжка питань дає змогу дізнатися про, здавалося б, відому тему, дуже багато нового, того, про що раніше ми ніколи і не замислювалися.

Практична робота 2

- Ознайомтеся з фрагментом модельної навчальної програми з теми “Світ професій”.
- Побудуйте ланцюжок запитань/завдань до проблеми, яку ви будете вивчати з учнями.
- Презентуйте свою роботу у формі міні-майстер класу.

Припущення на основі опорних слів/термінів

❖ Мета вправи – формулювати і обґрунтовувати власні припущення і гіпотези щодо розвитку подій (чи думок автора) у тексті.

Етап 1. Учитель добирає 5-6 слів із тексту, які вказують на ключові поняття, важливі події або головного персонажа.

Етап 2. Учні складають два – три речення, у яких були б поєднані усі ці слова/терміни.

Етап 3. Учні розповідають свої придумані історії.

Етап 4. Слухання/читання тексту і порівняння його з історіями учнів.

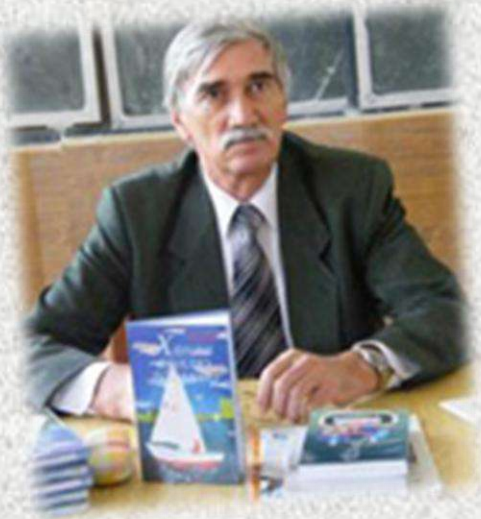
Практична робота 3

- Складіть твір з поданими словами.
- Презентуйте його.
- Прочитайте вірш А. Качана “Рідні береги”.
- Порівняйте зміст вірша зі змістом складеного вами твору.

- теплохід
- маяк
- серце
- сльоза

Анатолій Качан.
Рідні береги.

Коли акацій майський цвіт
Запах на березі крутому,
З далеких мандрів теплохід
Вертався поночі додому.

За бортом — хвилі вороні
І море в темряві гуркоче.
Та ось, як вогник у вікні,
Маяк заблимав серед ночі.

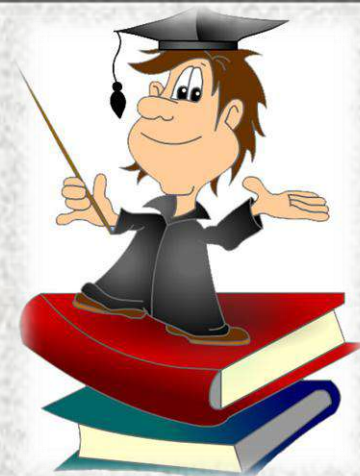
Він випромінював тепло,
До себе кликав крізь негоду,
І дужче битись почало
Залізне серце теплохода.

Світив цей вогник-трудівник
І моряку біля штурвала,
Але дивитися в той бік
Сльоза солона заважала.

Бо це світив для моряка,
Горів на вітрі, мов жарина,
Не просто вогник маяка,
А перший вогник України.

Вправа ПМЦ

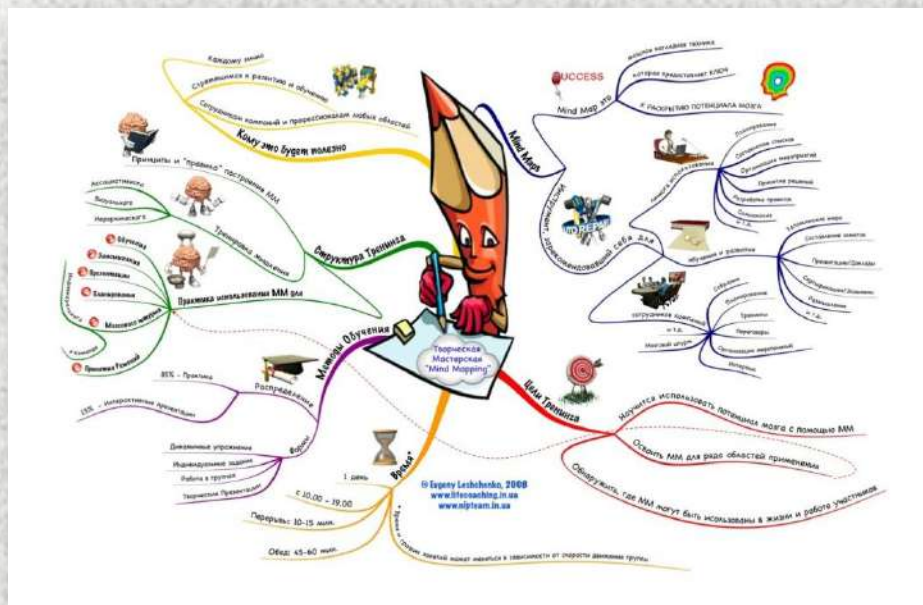
❖ Мета вправи – навчити різнобічно оцінювати зміст або результати уроку, рефлексувати хід власного навчання.

Плюс (+) 	Мінус (-) 	Цікаво (!)
Сюди записується все, що сподобалося на уроці : інформація і форми роботи, які викликали позитивні емоції, усе, що було корисним тощо.	Сюди записується все, що не сподобалося, наприклад, здалося нудним, викликало неприйняття, залишилось незрозумілим.	Сюди записуються цікаві факти, про які дізналися, запитання, що виникли, роздуми тощо.

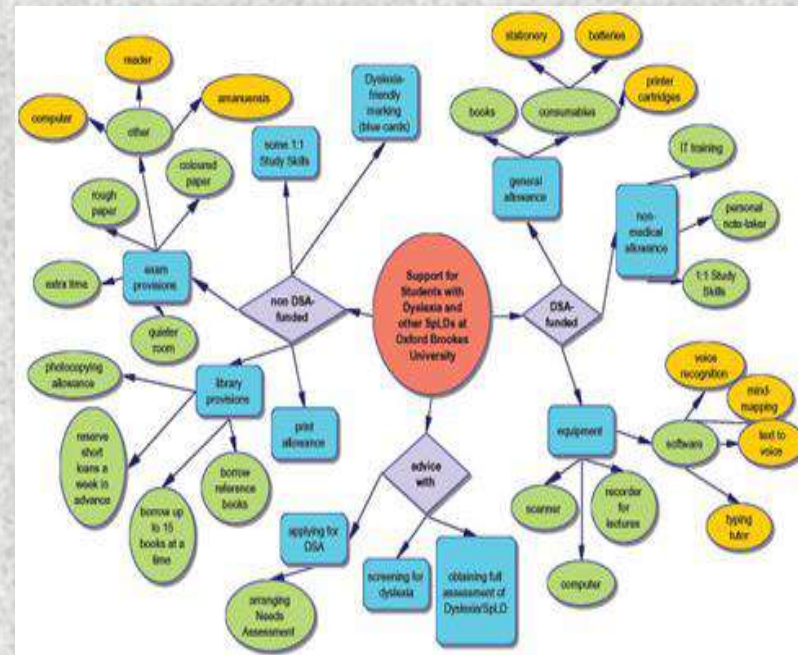
Вправа

Інтелект-карта/Ментальна карта/ Карта знань/Карта розуму

- Ключові поняття.
- Початок від центру.
- Різні рівні, літери, кольори.

- Малюйте!
- Групуйте!
- Зв'язуйте думки!
- Допишуйте нові ідеї!

- [illegible]

Кейс-технологія

Батьківщина кейс-методу – США.

Кейс-технологія в сучасній освіті відома як **метод ситуативного навчання** (навчання на конкретних прикладах).

Кейс-технологія (англ. Case method, кейс-метод, кейс-стаді, case-study, метод конкретних ситуацій, метод ситуаційного аналізу) - технологія навчання, що використовує **опис ситуацій**.

Методична основа застосування кейс-методу – ілюстрація, практична ситуація або їх поєднання.

Зміст кейса має відображати навчальні цілі, очікувані результати.

Кейс – це події, які реально відбулися в певній сфері діяльності і які автор описав, аби спонукати учасників до дискусії, підштовхнути до обговорення та аналізу ситуації, до прийняття рішень.

Отже, ситуаційна вправа, або кейс, - це опис конкретної ситуації, який використовують як педагогічний інструмент для реалізації наступних завдань:

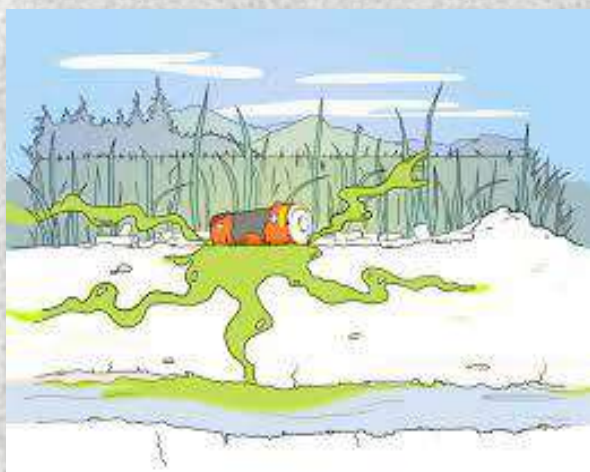
Мета кейс-технології:

- допомогти учням зрозуміти суть проблеми;
- розвивати уяву дітей;
- пробудити зацікавленість до вивчення проблеми, заохотити до обговорення та осмислення ситуації;
- надати додаткову інформацію щодо питання, яке розглядають, поглибити знання;
- унаочнити різні погляди на проблему;
- розвивати і практично застосовувати критичне мислення, вміння розв'язувати проблеми й робити раціональні висновки;
- розвивати комунікаційні навички учнів.

Виконайте завдання

- Розгляньте світлини.
- Обговоріть в групі, про що розповідають світлини, на яку проблему вони вказують.
- Сформулюйте її.

Практична робота 5

- Складіть кейс (запитання/завдання) для вирішення проблеми “Як батарейка впливає на планету Земля?”
- Презентуйте свою роботу.

“Перевернуте навчання”

Автори технології
“перевернутого навчання”
вчителі хімії Аарон Самс і
Джонатан Бергманн
(США).

Ідея «перевернутого навчання» полягає в попередньому ознайомленні учнів з новим навчальним матеріалом вдома за підручником, відеоматеріалами, а на уроці час відводиться на виконання практичних завдань, закріплення теоретичних знань, коротке обговорення проблемних моментів.

“Перевернуте навчання” –
форма активного навчання, яке дає змогу змінити звичний порядок опанування дітьми навчального матеріалу.

Перевернута модель створює для учнів можливість для **експерименту**. Діяльність може очолюватися учнями, а **спілкування** між учнями може стати визначальною рушійною силою процесу, спрямованого на навчання за допомогою практичних навичок.

Практична робота 6

- Перегляд мультиплікаційного фільму телеканалу *ПЛЮСПЛЮС* “Світ чекає на відкриття. Батарейка”.

Режим доступу <https://www.youtube.com/watch?v=T22zuEFDnwk>

- Виконання практичних завдань за змістом переглянутого відео.

Технологія Баншо

Технологія Баншо – модель **інтерактивного** навчання, при якому навчальний процес відбувається шляхом постійної , активної **взаємодії** всіх учнів.

Ідея технології Баншо полягає у розв'язанні математичних задач **різними** способами.

методом інших задач, різними способами

Технологія Баншо

Етап 1. Дітям, що працюють в групі, учитель пропонує **розв'язати** задачу будь-яким способом. Головна умова – розв'язання має бути зрозуміле усім членам групи і зафіксоване за допомогою маркера на одному аркуші паперу.

Етап 2. Створення “**галереї розв'язань**” у спеціально відведеному місці класної кімнати. Діти обирають представника групи, який представлятиме їхню роботу в “галереї розв'язань”.

Етап 3. Учні підходять до “галереї розв'язань” і ознайомлюються з варіантами, запропонованими кожною групою. Якщо виникають запитання щодо запропонованої стратегії розв'язання, проводиться **обговорення/дискусія**.

Етап 4. За результатами обговорення вчитель підбиває **підсумок** виконання завдання.

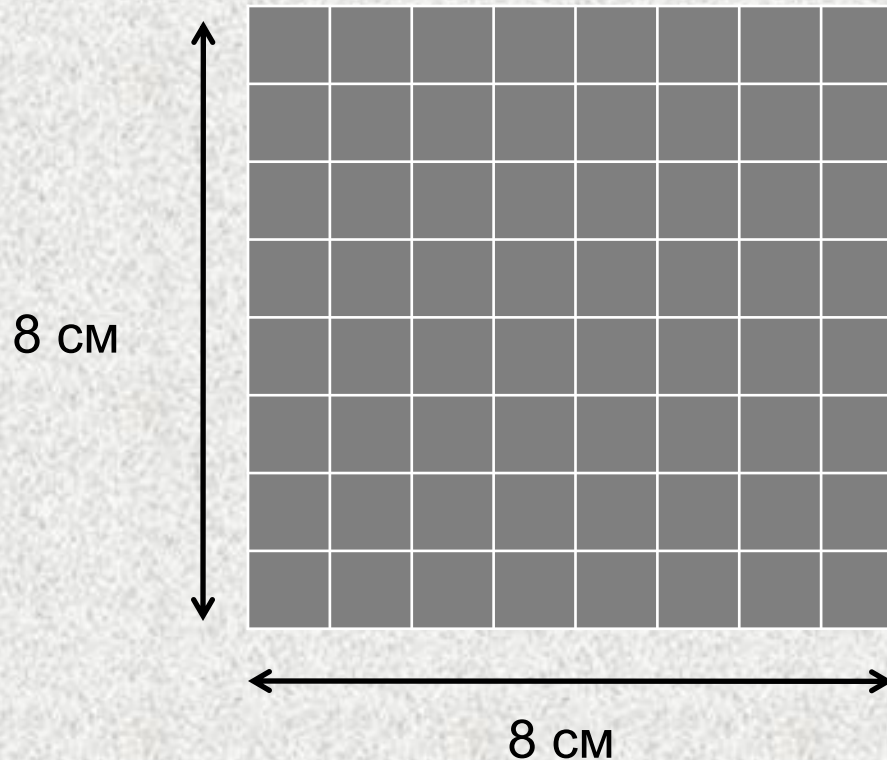
Практична робота 7

- Розв'яжіть задачу на окремому аркуші. При виборі способу розв'язання врахуйте думку кожного члена групи.
- Оберіть представника групи, який представлятиме вашу роботу в “галереї розв'язань”.
- Розмістіть свою роботу в “галереї розв'язань”.
- Ознайомтеся з роботами інших груп.

Задача

- Розділіть квадрат 8×8 см на чотири однакові частини таким чином, щоб лінії розрізу були ламаними лініями.

Квест

Квест (від англ. quest – пошук, пошук щастя / знання / істини, пошук пригод) – **інтелектуальне змагання** з елементами рольової гри, основою якого є послідовне виконання заздалегідь підготовлених завдань командами або окремими учасниками.

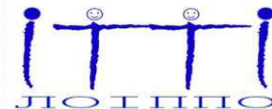
Вікіпедія.

Ідея квесту: **мотивує** дітей до навчання, забезпечує тренування логіки, пам'яті та кмітливості. Командна форма роботи згуртовує клас. Захопливий сюжет та динамічність гри забезпечать добрий настрій і яскраві враження.

Квест – інтерактивна **сюжетна гра**, сенс якої полягає в поетапному розв'язанні головоломок і логічних завдань.

Практична робота 8

☐ Послідовно пройдіть всі зупинки квесту , виконуючи запропоновані завдання .

☐ Умови гри:

- ◆ кожна група отримує першу картку від учителя;
- ◆ решта карток розміщені на території проходження гри;
- ◆ виконавши одне завдання, учні переходять до наступної картки, яку знаходять за відповідними вказівками;
- ◆ учасники гри зобов'язані пройти всі зупинки;
- ◆ команда, яка найшвидше пройде квест (виконає всі завдання), стає переможницею.

☐ Результат інтелектуального змагання – назва однієї з успішних стратегій навчання.

☐ Змодельуйте урок з використанням даної стратегії.

Сторітелінг

Сторітелінг –технологія створення історії та передачі за її допомогою необхідної інформації з метою впливу на емоційну, мотиваційну, когнітивну сфери слухача.

Автором сторітелінгу вважається **Девід Армстронг**, керівник американської корпорації Armstrong Internacional

Технологія сторітелінгу передбачає залучення власного або чужого досвіду, комунікацію та емоційне співпереживання.

Технологія сторітелінгу сприяє розвитку особистісних якостей, демонструє унікальність уяви кожної дитини, дозволяє проявити активність та творчість.

Англ. «STORY»
ІСТОРИЯ

STORY TELLING
Розповідати історії

Англ.
«TELLING»
РОЗПОВІДАТИ

СТОРИТЕЛІНГ

активний

пасивний

Оптимальний варіант для закріплення знань. Учні створюють історії самостійно, педагог тільки спрямовує їх правильним шляхом.

Оптимальний варіант для початку вивчення нової теми. За створення та розповідання історії відповідає педагог.

Складові історії

ТЕМА ІДЕЯ

Визначте тему і мету уроку, в залежності від цього подумайте, яка історія можлива на ньому.

ГЕРОЙ

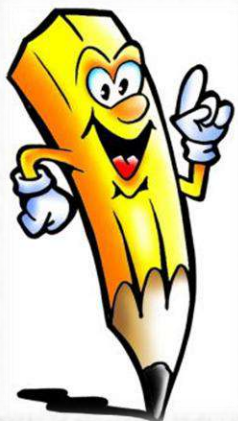
Придумайте йому ім'я, зовнішність, звички, риси характеру, як він буде діяти в тих обставинах, що ви створили для нього.

СЮЖЕТ

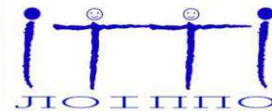
Придумайте ряд подій, які трапляються (сюжет) та як вони висвітлюють навчальний матеріал.

ІНТРИГА

Придумайте інтригу, пастку. Чим несподіванішим буде сюжетний поворот, тим краще.

Головне правило складання історії

**ПОЧНІТЬ ПИСАТИ
ПРОСТО ЗАРАЗ**

~~Я просто боюся та не
знаю з чого почати
писати історію!~~

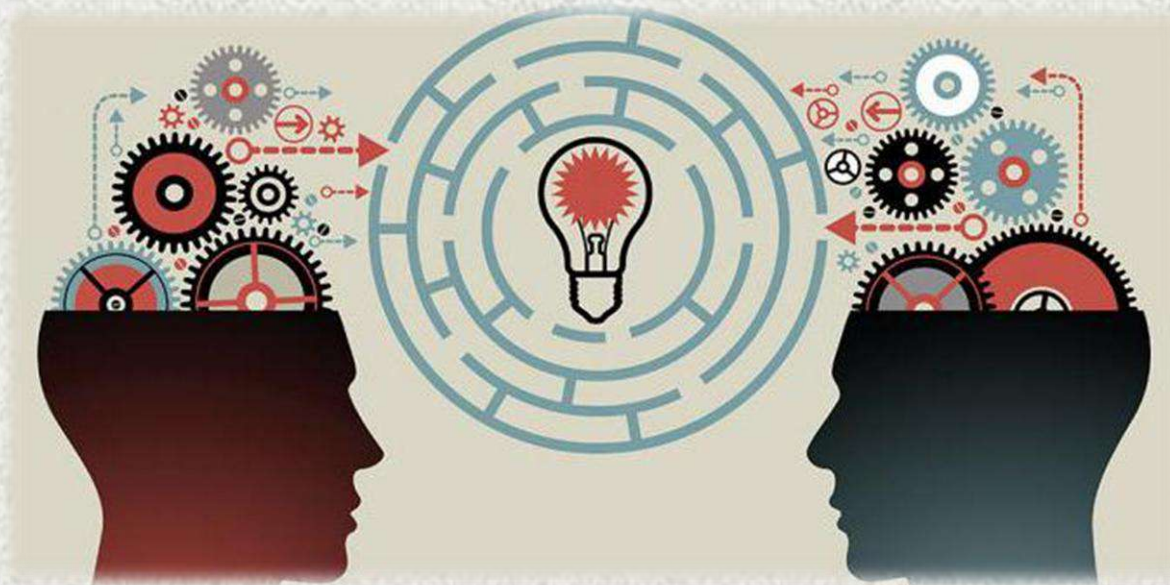
Практична робота 9

- Перегляньте відеоматеріали он-лайн курсу “Українська мова. Технологія “сторітелінг” для вчителів початкових класів , розміщених на платформі EdEra . Режим доступу:
<http://nus.org.ua/teacher/ukrayinska-mova-tehnologiya-storiteling/>
- Візьміть участь у міні-майстер класі “Фрагмент уроку математики з використанням технології сторітелінг”
- Змодельуйте у групі власний фрагмент уроку з використанням технології сторітелінг.
- Презентуйте роботу.

«Перед людиною є три шляхи до пізнання: шлях **мислення** — найбільш благородний, шлях **наслідування** — найбільш легкий і шлях **особистого досвіду** — найбільш важкий».

Конфуцій.

Використані ресурси

1. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи. КОНЦЕПЦІЯ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ .
2. Олена Пометун, Ігор Сущенко. “Путівник з розвитку критичного мислення в учнів початкової школи”, Київ. 2017.
3. Інна Большакова. Інтернет-марафон “Розвиток критичного мислення молодших школярів” Режим доступу:
<https://docplayer.net/59531402-Rozvitok-kritichnogo-mislennya-molodshih-shkolyariv.html>
4. Симмонс Анетт. Сторителлинг. Как использовать силу историй. Москва. “МІФ”. 2012.
5. Метью Ліпман .Рефлексивная модель практики образования// Lipman M. Thinking in Education. — Cambridge, 1991.
6. Поль Р. У. Критическое мышление: что, почему и как. Center for Critical Thinking and Moral Critique Sonoma State University. 1990.
7. Терно С. О. Критичне мислення — сучасний вимір суспільствознавчої освіти / С. О. Терно. — Запоріжжя: Просвіта, 2009.
8. Даяна Халперн. Психология критического мышления. Питер. 2000.